

**Η σημασία της
ανάκαμψης
του 2017 |
σελίδα 1**

**Το νέο παραγωγικό
υπόδειγμα κι ο
ενάρτεος κύκλος |
σελίδα 3**

**2018, προς
επιτάχυνση και
διάχυση της
ανάπτυξης |
σελίδα 5**

**Το καθαρό αποτύπωμα
της νέας
αναδιανεμητικής και
κοινωνικής πολιτικής |
σελίδα 8**

ΔΕΛΤΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η σημασία της ανάκαμψης του 2017

Η ελληνική οικονομία κατέγραψε θετικό ρυθμό μεγέθυνσης (1,4%) το 2017 -τον υψηλότερο της τελευταίας δεκαετίας- αφήνοντας οριστικά πίσω το υφεσιακό παρελθόν της. Όμως, τη δυναμική στην ανάκαμψη την προσδίδει τόσο ο ρυθμός όσο -κατά προτεραιότητα μάλιστα- η ποιότητα και βιωσιμότητά της, δηλαδή η προοπτική της. Και η ανάκαμψη του 2017 βασίστηκε αποκλειστικά στην αύξηση του όγκου των παραγωγικών επενδύσεων (9,6%), των εξαγωγών αγαθών κι υπηρεσιών (6,7%) και της απασχόλησης (2%) που αποτελούν και τις τρεις βασικές συνιστώσες της κυβερνητικής αναπτυξιακής στρατηγικής για την αναμόρφωση του παραγωγικού υποδείγματος της χώρας σε εξωστρεφή βάση και με κοινωνική συμμετοχή και συνοχή (βλέπε Διαγράμματα 1-2).

Παρά τις συνολικά θετικές εξελίξεις, όμως, η στασιμότητα της ιδιωτικής κατανάλωσης (0,1%), η κάμψη της δημόσιας κατανάλωσης (-1,1%) και ελαφρά ταχύτερη των εξαγωγών αύξηση των εισαγωγών (7,2%) είχαν ως αποτέλεσμα η συμβολή του εξωτερικού τομέα στο ΑΕΠ να καταστεί αρνητική. Ως εκ τούτου, το ΑΕΠ εξελίχθηκε λίγο χαμηλότερα από την επίσημη πρόβλεψη (1,6%) στον Προϋπολογισμό του

2018, αν και είναι πιθανό ο στόχος αυτός να επιτευχθεί με την ανακοίνωση των οριστικών αποτελεσμάτων τον Οκτώβριο του 2018.

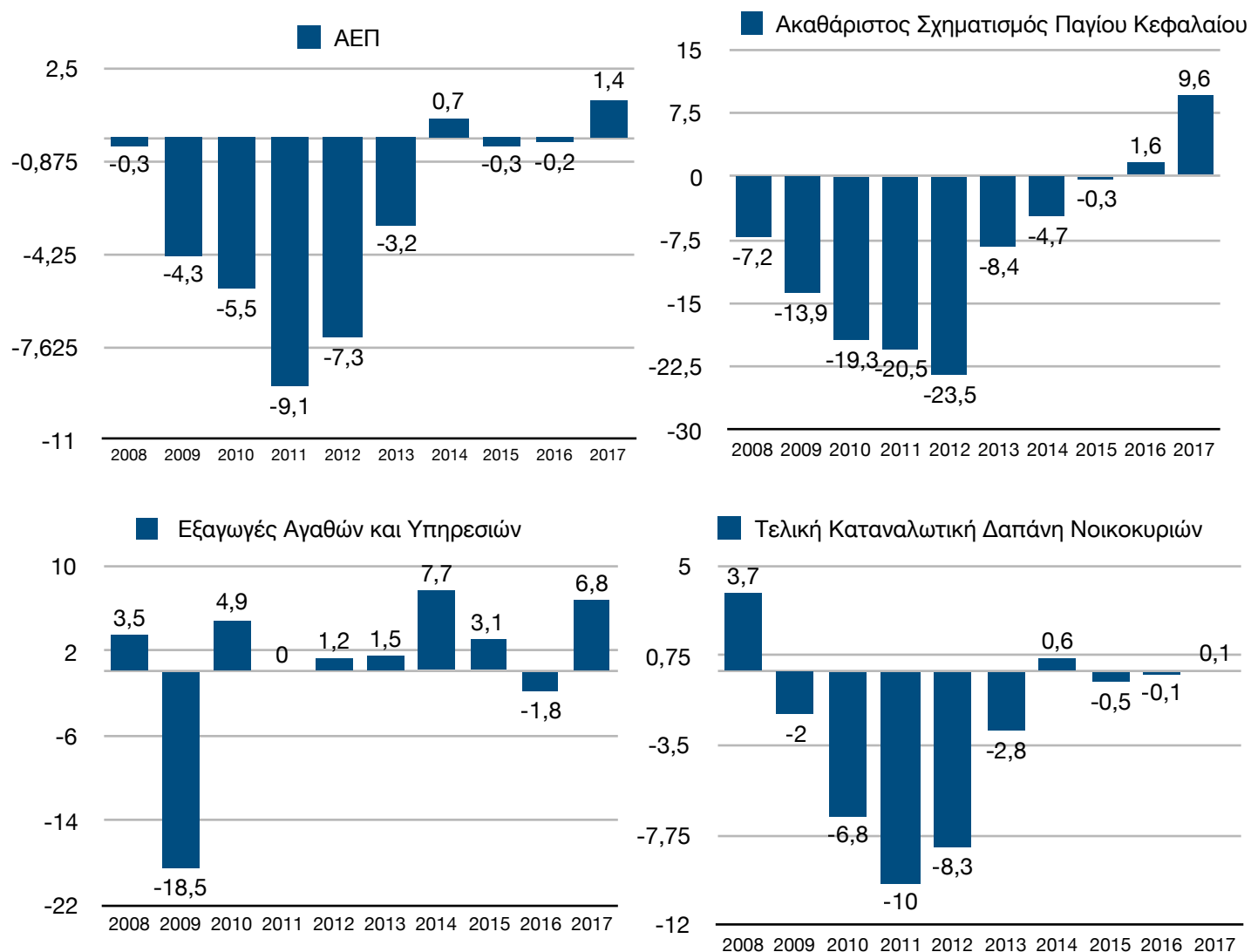
Η αύξηση αυτή του ΑΕΠ θεωρήθηκε από ορισμένους αναλυτές ως αποτυχία, με συνέπεια να χαρακτηριστεί η ανάκαμψη ως **εδραίωση της ανάκαμψης το 2017 και επιτάχυνση το 2018** χαμηλή, αδύναμη, ανισόρροπη ή και «χαμένη».

Ωστόσο, οι εκτιμήσεις αυτές όχι μόνο δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, αλλά παραγνωρίζουν τα δεδομένα και αδυνατούν να κατανοήσουν ότι, χωρίς να υποτιμώνται οι δυσκολίες και τα εμπόδια, βρισκόμαστε σε μία μεταβατική φάση με ιδιαίτερα θετικά χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα:

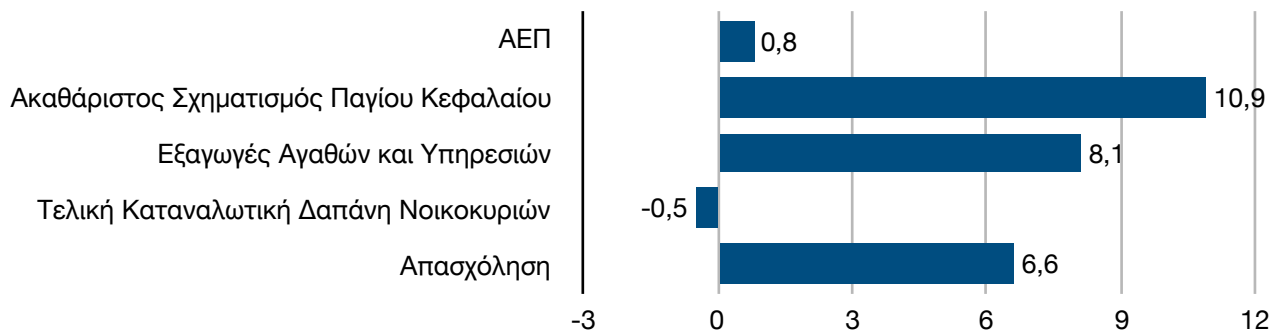
1. Είχαμε τέσσερα συνεχόμενα τρίμηνα κλιμακούμενης οικονομικής ανάκαμψης το 2017, γεγονός που στην παγκόσμια κοινότητα θεωρείται απόδειξη οριστικής εξόδου από την ύφεση και εδραίωσης της ανάκαμψης μιας οικονομίας.

2. Η αύξηση του ΑΕΠ ήταν η μεγαλύτερη από το 2007, ενώ η αύξηση της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας το δ' τρίμηνο του 2017 ήταν η μεγαλύτερη από το 2006.

Δ1. Ρυθμός Οικονομικής Μεγέθυνσης (%) για ΑΕΠ, Τελική Καταναλωτική Δαπάνη Νοικοκυριών και ΜΚΙΕΝ, Ακαθάριστος Σχηματισμός Παγίου Κεφαλαίου, Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών

Δ2. Σωρευτικοί Ρυθμοί Μεγέθυνσης Βασικών Μεγεθών της Οικονομίας, περίοδος 2014-2017

3. Οι παραγωγικές επενδύσεις (Ακαθάριστος Σχηματισμός Παγίου Κεφαλαίου-ΑΣΠΚ), αυξήθηκαν με διπλάσιο του επίσημου στόχου ρυθμό (9,6% έναντι 5%) σημειώνοντας τη μεγαλύτερη αύξηση της τελευταίας 10ετίας. Συγκεκριμένα, προσεγγίζουν τα επίπεδα του 2012 και συνεισφέρουν συνολικά το 50% της συνολικής ετήσιας αύξησης του ΑΕΠ, μετά την αφαίρεση της αρνητικής επίδρασης στην ανάπτυξη, των σχετιζόμενων με τις επενδύσεις εισαγωγών.

4. Πρώτη φορά από το 2000 (τουλάχιστον) είχαμε τόσο ισχυρή αύξηση του ΑΣΠΚ (28,9%) το δ' τρίμηνο έτους, συνεισφέροντας 3,3 ποσοστιαίες μονάδες στον ετήσιο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ στο 4ο τρίμηνο και αντανακλώντας τη δυναμική των επενδύσεων εκτός κατοικιών που αυξήθηκαν κατά 31,4% ετησίως (υψηλό 11ετίας).

5. Η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) της βιομηχανίας το 2017 βρέθηκε στο υψηλότερο επίπεδο της τελευταίας 7ετίας.

6. Η διεθνής ανταγωνιστικότητα της οικονομίας με βάση τις τελικές τιμές κατανάλωσης αυξήθηκε 0,8% έναντι του 2016 και 10,7% έναντι του 2010 (ΟΟΣΑ).

7. Οι εξαγωγές αγαθών κι υπηρεσιών το 2017 είχαν τη δεύτερη μεγαλύτερη αύξηση της τελευταίας 10ετίας και ανήλθαν στο ιστορικό επίπεδο ρεκόρ των 60 δις ευρώ.

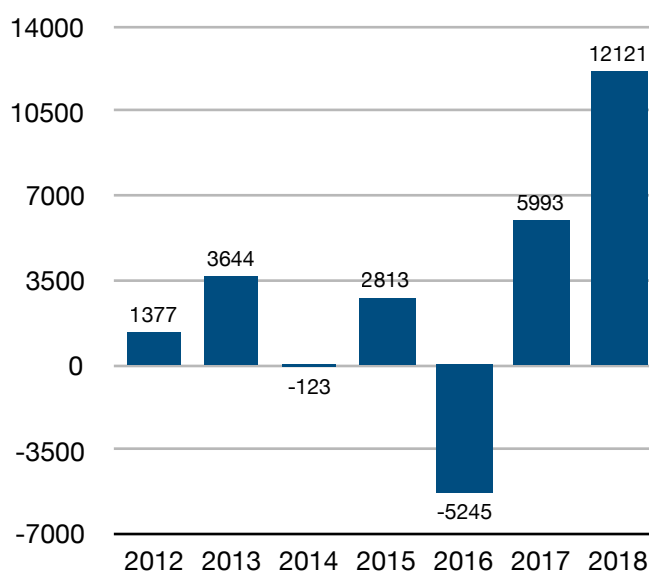
8. Συγχρόνως, η επιχειρηματική δραστηριότητα το 2017 παρουσιάζει αυξανόμενη δυναμική με την καθαρή δημιουργία 5.993 επιχειρήσεων, την για πρώτη φορά από την έναρξη της κρίσης ετήσια αύξηση της πιστωτικής επέκτασης προς τις ιδιωτικές επιχειρήσεις (0,4%) και τη λειτουργική κερδοφορία προ φόρων των ελληνικών επιχειρήσεων να αυξάνει 1,6% για πρώτη φορά από το 2008 και 2,0% ετησίως το 4ο τρίμηνο (βλέπε Διάγραμμα 3).

9. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης της απασχόλησης από 0,7% που ήταν την περίοδο

2013-2014 αυξήθηκε σε 1,9% την περίοδο 2014-2016 και 2,2% το διάστημα 2016-2017, δηλαδή τριπλασιάστηκε σε σχέση με την πρώτη άνοδο του 2014.

10. Αντίστοιχα, ο μέσος ετήσιος ρυθμός μείωσης της ανεργίας από -4,2% την περίοδο 2013-2014 ανήλθε σε -5,8% την περίοδο 2014-2016 και -9,2% την περίοδο 2016-2017, δηλαδή υπερδιπλασιάστηκε.

Δ3. Καθαρές Νέες Συστάσεις Επιχειρήσεων

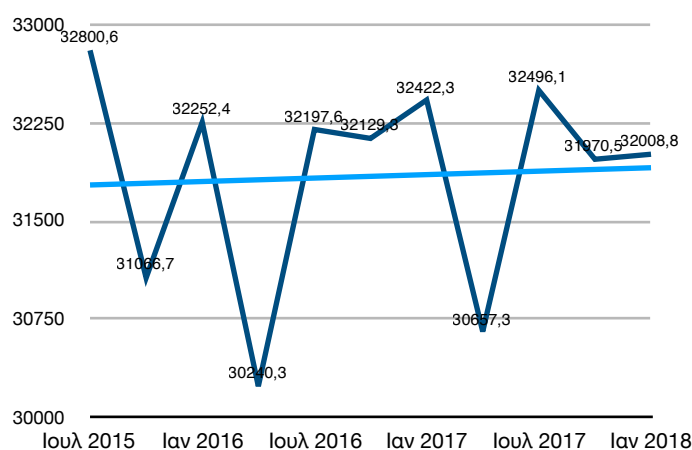
Πηγή: ΓΕΜΗ (για το 2018 έχουν γίνει εκτιμήσεις βάσει των αποτελεσμάτων του α' 3μήνου)

Συνεπώς και εδραίωση της ανάκαμψης είχαμε το 2017 και δυναμική ανέλιξη από τρίμηνο σε τρίμηνο, με κορύφωση της ανάκαμψης το δ' τρίμηνο χάρις στις επενδύσεις, τις εξαγωγές και την απασχόληση. Τα δε δημοσιεύματα πως η μεγάλη αύξηση των επενδύσεων το 2017 οφείλεται κυρίως στις αγορές οχημάτων από τις εταιρείες ενοικίασεως αυτοκινήτων και τα τουριστικά γραφεία μακράν απέχουν από τη συνολική πραγματική εικόνα.

Το νέο παραγωγικό υπόδειγμα κι ο ενάρετος κύκλος

Βεβαίως, το αναπτυξιακό αποτέλεσμα του 2017 υστερεί έναντι του στόχου εξαιτίας της αδυναμίας αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης (0,1% έναντι στόχου 0,9%) σε συνθήκες δημοσιονομικής προσαρμογής και του μεγαλύτερου (του στόχου) πρωτογενούς πλεονάσματος, το οποίο όμως κρίνεται απαραίτητο για την ενίσχυση της αξιοπιστίας, την αναδιάρθρωση του χρέους με ευνοϊκότερους όρους και την άσκηση αναδιανεμητικής πολιτικής. Η αύξηση κυρίως της έμμεσης φορολογίας και η συνακόλουθη πίεση επί του διαθέσιμου εισοδήματος, απλώς ισοσκελίστηκε από την αύξηση της απασχόλησης και των πραγματικών αμοιβών εξαρτημένης εργασίας διατηρώντας ουσιαστικά στάσιμη την ιδιωτική καταναλωτική δαπάνη (βλέπε Διάγραμμα 4). Κατάσταση που αναμένεται να μεταστραφεί θετικά το 2018 όσο η ανεργία μειώνεται, ο μέσος μισθός ανακάμπτει και ολοκληρώνεται ομαλά το Πρόγραμμα ενισχύοντας την καταναλωτική εμπιστοσύνη.

Δ4. Καταναλωτική Δαπάνη (εκατ. ευρώ)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Η ανάκαμψη αυτού του είδους δίνει προτεραιότητα σε εξαγωγές-επενδύσεις-απασχόληση. Είναι, δε, συμβατή με τον νέο

αναπτυξιακό σχεδιασμό που βασίζεται από την μία στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης πιστωτών και επενδυτών όσον αφορά την ικανότητα δημοσιονομικής αυτοπειθάρχησης, μεταρρυθμιστικής προσαρμογής και αλλαγής των παραγωγικών δομών της ελληνικής οικονομίας, και από την άλλη στην μείωση της ανεργίας και στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής με άσκηση αναδιανεμητικών πολιτικών και ανασυγκρότηση του κοινωνικού κράτους. Και αυτό γιατί η κυβερνητική πολιτική δεν προτάσσει την οικονομική ανάπτυξη έναντι της εισοδηματικής αναδιανομής όπως κατά κανόνα κάνουν οι ορθόδοξες οικονομικές πολιτικές, αλλά τις επιδιώκει εκ παραλλήλου θεωρώντας την κοινωνική συνοχή προϋπόθεση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στον βαθμό, όμως, που ανακτάται η εμπιστοσύνη, ανακάμπτουν οι επενδύσεις και το πρόγραμμα ολοκληρώνεται, γίνεται ολοένα και πιο φανερό ότι για την επίτευξη της μακροχρόνιας βιωσιμότητας της οικονομικής ανάπτυξης είναι καθοριστική η υλοποίηση των μέτρων ελάφρυνσης του χρέους ή/και δυνητικού περιορισμού των στόχων των πρωτογενών πλεονασμάτων.

Με άλλα λόγια, η μεν ποιοτική και διαρθρωτική ανάκαμψη της οικονομίας πείθει τους πιστωτές και τις αγορές πως η Ελλάδα βρίσκεται στον σωστό δρόμο, συγχρόνως όμως η μέτρια ποσοτικά ανάκαμψη αποδεικνύει πως μία οικονομία όπως η ελληνική που πρακτικά κατέρρευσε επί σειρά ετών, μπορεί να συνέλθει γρήγορα μόνον αν διαθέτει ένα πιο αναπτυξιακό μείγμα πολιτικής (π.χ. ταχύτερες αδειοδοτήσεις επενδύσεων, ουσιαστική κεφαλαιακή ενίσχυση κι ενεργοποίηση Αναπτυξιακής Τράπεζας, εξαίρεση αμυντικών δαπανών - λόγω εθνικού κινδύνου - ή Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, ΠΔΕ, από στόχους δημοσιονομικής προσαρμογής) και

περιορίσει το φορτίο που την βαραίνει (αναδιάρθρωση χρέους).

Συνεπώς, το αποτέλεσμα του 2017 ενισχύει τόσο την επενδυτική εμπιστοσύνη όσο και την διαπραγματευτική ισχύ της ελληνικής κυβέρνησης για αναδιάρθρωση του χρέους και μία ευνοϊκότερη συμφωνία σχετικά με τους όρους της μεταμνημονιακής εποχής.

Θέτει, δε, τις βάσεις για ενεργοποίηση ενός ενάρτετου κύκλου σύμφωνα με τον οποίο μία ηπιότερη δημοσιονομική προσαρμογή με μετριοπαθή οικονομική ανάκαμψη (μέσω επενδύσεων, εξαγωγών, απασχόλησης), παράλληλη ολοκλήρωση του Προγράμματος και παραγωγικό μετασχηματισμό της οικονομίας, οδηγεί σε βελτίωση της εμπιστοσύνης αγορών/επενδυτών, ελάφρυνση χρέους εκ μέρους των πιστωτών και μεγαλύτερο δημοσιονομικό χώρο για τόνωση της αναπτυξιακής και αναδιανεμητικής πολιτικής με κατάληξη τη δημιουργία όρων βιώσιμης και δίκαιης ανάπτυξης.

2018, προς επιτάχυνση και διάχυση της ανάπτυξης

Ακριβώς επειδή η ανάκαμψη της οικονομίας το 2017 βασίστηκε σε υγιείς δυνάμεις, αναμένεται να οδηγήσει σε ισχυρότερη μεγέθυνση το 2018 (2,3%). Η εκτίμηση αυτή, η οποία είναι συμβατή με τις επίσημες προβλέψεις (κυβέρνησης και διεθνών οργανισμών), βασίζεται επίσης στο κλείσιμο της τρίτης αξιολόγησης, την επιτάχυνση αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας και των μεταρρυθμίσεων, την πίστη για την ολοκλήρωση του Προγράμματος, καθώς και στην έναρξη των συζητήσεων για την ελάφρυνση του χρέους που έχουν ως συνέπεια την σαφή βελτίωση των δεικτών οικονομικού κλίματος (βλέπε Πίνακες 1-2).

Τη δραστική βελτίωση του οικονομικού κλίματος επιβεβαιώνουν τόσο οι πολύ θετικές προβλέψεις του IOBE για επενδυτική έκρηξη στη βιομηχανία με αύξηση επενδύσεων 12% το 2017 και 15,4% το 2018, όσο και η πτώση των επιτοκίων σε προ κρίσης επίπεδα.

Στη βελτίωση του οικονομικού κλίματος συμβάλλουν, επίσης, η αυτοδύναμη έξοδος της Ελλάδας στις αγορές, η δημιουργία ενός ταμείου - ασπίδα προστασίας (cashbuffers) ύψους 18 δις που διασφαλίζει τους επενδυτές από αστάθμητους κινδύνους, η απεμπλοκή των επενδύσεων στο Ελληνικό και τον Οργανισμό Λιμένος Θεσσαλονίκης (ΟΛΘ), τα επίπεδα - ρεκόρ των χρηματοδοτήσεων από την ΕΤΕπ - EBRD και οι δημοπρατήσεις 1,5 δις για δημόσια έργα το 2018.

Π1. Δείκτες Οικονομικού Κλίματος το 2018 (ποσοστιαίες μεταβολές μεταξύ Φεβρουαρίου 2018 και Φεβρουαρίου 2017 και 2014)

	2014	2017	2018	2018/ 2017	2018/ 2014
Δείκτης Οικονομικού Κλίματος	95,1	93,1	104,3	12,0%	9,7%
Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης	-63,1	-73,3	-53,0	38,3%	19,1%
Δείκτης (PMI) Υπευθύνων Προμηθειών στη Βιομηχανία	51,3	47,7	56,1	17,6%	9,4%

Πηγή : IOBE και Markit

Π2. Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών (ποσοστιαίες μεταβολές μεταξύ Φεβρουαρίου 2018 και Φεβρουαρίου 2017 και 2014)

	2014	2017	2018	2018/ 2017	2018/ 2014
Βιομηχανία	89,9	91,8	103,1	12,3%	14,7%
Κατασκευές	80,4	46,2	63,4	37,2%	-21,1%
Λιανεμπόριο	82,4	90,1	93,9	4,2%	14,9%
Υπηρεσίες	79,3	76,9	87,6	13,9%	10,5%

Πηγή : IOBE

Όμως, τις ευοίωνες προοπτικές για το 2018 ήδη επικυρώνουν και οι πλέον πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις:

- Οι εξαγωγές αγαθών αυξήθηκαν τον Ιανουάριο κατά 18,5% σε ετήσια βάση και κατά 19,3% χωρίς τα πετρελαιοειδή όταν τον Ιανουάριο του 2017 και 2016 η αύξηση ήταν 7,3% και -4,3% αντίστοιχα.

- Η πιστωτική επέκταση προς τις ιδιωτικές επιχειρήσεις αυξήθηκε 0,6% τον Ιανουάριο έναντι μείωσης κατά -0,5% τον αντίστοιχο μήνα του 2017.

- Το δίμηνο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2018 οι πωλήσεις οχημάτων αυξήθηκαν συνολικά 41,6% ετησίως έναντι 16,8% το αντίστοιχο δίμηνο του 2017.

- Το ΠΔΕ αυξήθηκε ετήσιως κατά 209% τον Ιανουάριο και 27% τον Φεβρουάριο του 2018, έναντι -80% και -34% αντίστοιχα το 2017.

- Από το 2007 έως και το 2016 ο αριθμός των χρεοκοπιών στην Ελλάδα σταθερά αυξανόταν, αντίθετα με το 2017 όταν μειώθηκε (-8%) και το 2018 που προβλέπεται να μειωθεί ακόμη ταχύτερα (-12%) σύμφωνα με οικονομική έρευνα της Atradius, Μάρτιος 2018 (βλέπε Διάγραμμα 5).

- Το ισοζύγιο προσλήψεων-απολύσεων μισθωτής εργασίας (ΕΡΓΑΝΗ) του διμήνου Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2018 είναι θετικό κατά 86 θέσεις εργασίας, όταν το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι ήταν αρνητικό κατά 4.879 θέσεις εργασίας.

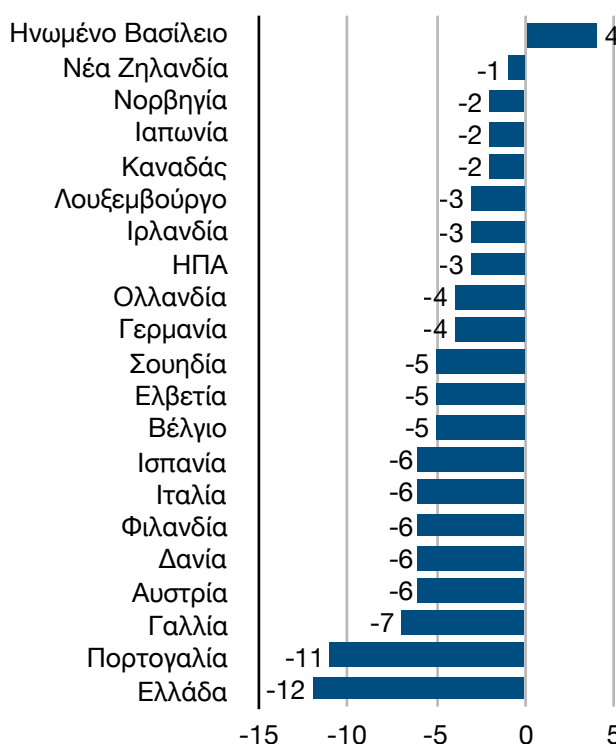
- Το ανώτατο όριο παροχής έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα προς τις ελληνικές τράπεζες (ΕΛΑ) μειώθηκε το α' δίμηνο 2018 στο ποσό των 16,6 δις ευρώ, γεγονός που αντανakλά τη βελτίωση της ρευστότητας των ελληνικών τραπεζών, λαμβανομένων υπόψη των ροών που προέρχονται από καταθέσεις του ιδιωτικού τομέα και από την πρόσβαση των τραπεζών στις χρηματοπιστωτικές αγορές.

- Τέλος, το δημοσιονομικό ισοζύγιο τον Ιανουάριο 2018 ήταν θετικό και διπλάσιο του αντίστοιχου του 2017, ενώ το spread των 10ετών ομολόγων ήταν 332 μονάδες βάσης (μ.β.) έναντι 679 μ.β. τον Ιανουάριο 2017 και 414 μ.β. τον Δεκέμβριο 2017.

Ανάπτυξη για ποιόν ;

Ωστόσο, το ζητούμενο για το 2018 δεν είναι μόνον η αύξηση του ρυθμού ανάκαμψης της οικονομίας αλλά και η διάχυση των ωφελειών της σε μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας. Γιατί το σημαντικότερο είναι η ανόρθωση της οικονομίας να έχει άμεσο αντίκρισμα στους όρους διαβίωσης της ελληνικής κοινωνίας, η οποία υπέστη τα πάνδεινα την περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Δ5. Ετήσια Ποσοστιαία (%) Μεταβολή Επιχειρηματικών Χρεοκοπιών (εκτιμήσεις για 2018)

Πηγή: Atradius

Μολονότι, δε, την ελληνική κοινωνία εξακολουθούν να σκιάζουν τα βάρη της κρίσης το μεγαλύτερο μέρος των οποίων έχει επωμιστεί η μεσαία τάξη, το φως στην άκρη

του τούνελ γίνεται πλέον ορατό για ολόένα και περισσότερο κόσμο.

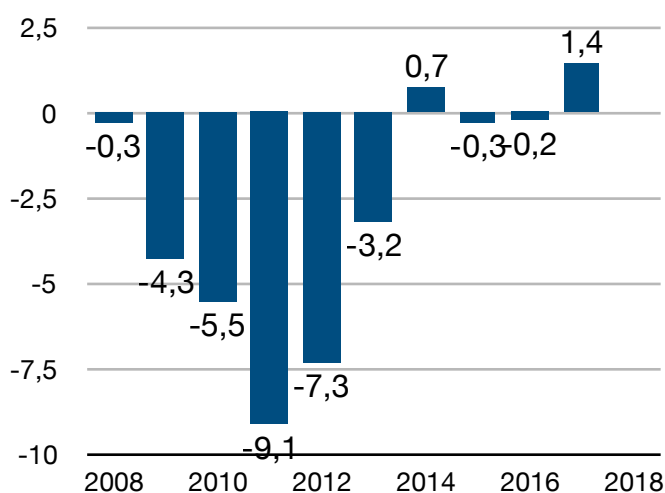
Βεβαίως, το γ' μνημόνιο μολονότι μείωσε δραστικά τα πρωτογενή πλεονάσματα που είχαν συμφωνηθεί με το β' μνημόνιο και κατ' επέκταση περιόρισε τα δημοσιονομικά βάρη που θα επωμίζονταν η ελληνική κοινωνία, δεν απέφυγε, ωστόσο, κάποιες νέες φορολογικές κυρίως επιβαρύνσεις για τον ελληνικό λαό και τη μεσαία τάξη πρωτίστως, μην επιτρέποντας αύξηση του διαθέσιμου πραγματικού εισοδήματος: το μεν εισόδημα εξαρτημένης εργασίας το 9μηνο 2017 αυξήθηκε 2,2% και σε σταθερές τιμές 1,2% έναντι της ίδιας περιόδου του 2016, ενώ το διορθωμένο ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα αυξήθηκε 1,2% και σε σταθερές τιμές 0,2% αντίστοιχα. Γεγονός που υποδηλώνει μία μικρή έστω κάμψη του πραγματικού καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος λόγω της αύξησης της φορολογικής πίεσης.

Δεν πρέπει εντούτοις να λησμονούμε πως η κρίση αύξησε αρχικά τη τάση φοροδιαφυγής με συνέπεια να μην δηλώνεται και να υποεκτιμάται μεγαλύτερο μέρος του διαθέσιμου εισοδήματος. Στη φοροδιαφυγή αυτή κι όχι στη μείωση της αποταμίευσης (όπως ορισμένοι εκτιμούν) οφείλεται κυρίως η υψηλότερη του διαθέσιμου εισοδήματος καταναλωτική δαπάνη. Γιατί διαφορετικά δεν θα είχαμε αύξηση των ιδιωτικών καταθέσεων κατά 4 δις ευρώ το 2017.

Συνεπώς, παρά την υψηλή φορολογία, οι αναφορές σε όψιμη κοινωνική διάλυση ή και γενικευμένη καταστροφή της μεσαίας τάξης δεν ευσταθούν, αφού δεν έχει κανείς παρά να κοιτάξει την επιστροφή της κυκλοφορίας των αυτοκινήτων στα προ κρίσης επίπεδα, την αύξηση του εγχώριου τουρισμού, την πληρότητα των ξενοδοχείων τις μέρες των εορτών, την επανεκκίνηση της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας και τις σταθερά αυξανόμενες πωλήσεις ΙΧ αυτοκινήτων και μοτοσυκλετών για να διαπιστώσει του λόγου το αληθές (βλέπε Διάγραμμα 6).

Με τις επισημάνσεις αυτές σε καμία περίπτωση δεν επιδιώκεται ο εξωραϊσμός της εξαιρετικά δύσκολης κατάστασης στην οποία έχει περιέλθει το 1/3 του ελληνικού πληθυσμού μετά από 8 χρόνια ύφεσης και κρίσης. Στόχος, ωστόσο, είναι η χωρίς εφησυχασμούς ανάδειξη των σημαντικών βημάτων προόδου που έχουν συντελεστεί σε μία σειρά μέτωπα στη διάρκεια της τρέχουσας διακυβέρνησης και τα οποία αποτελούν ζωντανή πηγή αισιοδοξίας για το άμεσο μέλλον.

Δ6. Δείκτης Εμπορίου Αυτοκινήτων (μ.ο. έτους)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Συγκεκριμένα, την περίοδο 2014-2017 (βλέπε Πίνακα 3):

1. Δημιουργήθηκαν 217.000 καθαρές θέσεις εργασίας και το ποσοστό απασχόλησης (15-64 ετών) αυξήθηκε κατά 4,1 εκατοστιαίες μονάδες (ε.μ.) από 49,4% το 2014 σε 53,5% το 2017. Επίσης, το ποσοστό μερικής απασχόλησης από 10,5% έπεσε σε 9,8%.
2. Ο αριθμός των ανέργων της χώρας μειώθηκε αντίστοιχα κατά 240.000, εκ των οποίων 190.000 ήταν μακροχρονίως άνεργοι, και το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε 5 ε.μ..
3. Αντίστοιχα, το πόστο μακροχρόνιας ανεργίας μειώθηκε κατά 3,9 εκατοστιαίες μονάδες ενώ το πόστο ανεργίας των νέων μειώθηκε κατά 9,1 το ίδιο διάστημα.

4. Ο πληθυσμός που διαμένει σε νοικοκυριά χωρίς κανένα εργαζόμενο μειώθηκε κατά 297.000 άτομα από 1.334.000 το 2014 σε 1.037.000 το γ' τρίμηνο 2017.

Π3. Δείκτες Απασχόλησης και Ανεργίας

	2014	2017	2014/ 2017
Απασχολούμενοι	3536	3824	217
Άνεργοι	1275	970	-240
% Απασχόλησης (15-64 ετών)	49,4	53,5	4,1
% Μερικής Απασχόλησης	10,5	9,8	-0,7
% Ανεργίας	26,5	21,5	-0,5
% Μακρόχρονης Ανεργίας	19,5	15,6	-3,9
% Ανεργίας Νέων (15-24 ετών)	52,7	43,6	-9,1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Επίσης, μεταξύ 2014 και 2016 (βλέπε Πίνακα 4):

1. Το ποσοστό των ευρισκομένων σε κίνδυνο φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις μειώθηκε από 22,1% σε 21,2%.

2. Το ποσοστό των ατόμων με υλικές στερήσεις μειώθηκε από 39,5% σε 38,5%.

3. Η ανισοκατανομή εισοδήματος βάσει της σύγκρισης ανώτατου και κατώτατου πεντημήριου (S80/S20) μειώθηκε από 4,1 σε 3,9.

4. Επίσης, η ανισοκατανομή εισοδήματος βάσει συντελεστή Gini μειώθηκε ελαφρά από 34,5 σε 34,3.

Τέλος, μεταξύ των περιόδων 2012-2014 και 2015-2017 (μέσοι όροι περιόδων) παρατηρήθηκε ότι:

1. Ο αριθμός των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜμΕ) αυξήθηκε κατά 5.000,

από 701.000 σε 706.000 (SME Performance Review, 2017).

2. Ο αριθμός των απασχολούμενων σε ΜμΕ αυξήθηκε κατά 77.000, από 1.879.000 σε 1.956.000.

3. Ο αριθμός των πλειστηριασμών μειώθηκε κατά 70% περίπου από 20.000 σε 6.000 περίπου.

Π4. Βασικοί Δείκτες Συνθηκών Διαβίωσης (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία)

	2014	2016	2014/ 2016
Κίνδυνος Φτώχειας (κοινωνικές μεταβιβάσεις)	22,1	21,2	-0,9
Άτομα με υλικές στερήσεις	39,5	38,5	-1,0
Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού %	36,0	35,6	-0,4
Δείκτης κατανομής εισοδήματος σε πεντημόρια (S80/S20)	4,1	3,9	-0,2
Δείκτης κατανομής εισοδήματος βάσει συντελεστή Gini	34,5	34,3	-0,2

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Αν όλα τα παραπάνω θετικά συνέβησαν σε μία περίοδο αθροιστικά χαμηλής επέκτασης, αντιλαμβάνεται κανείς τι περαιτέρω αναπτυξιακά περιθώρια υπάρχουν τώρα που η οικονομία ανακάμπτει και προσεχώς βγαίνει από τα μνημόνια.

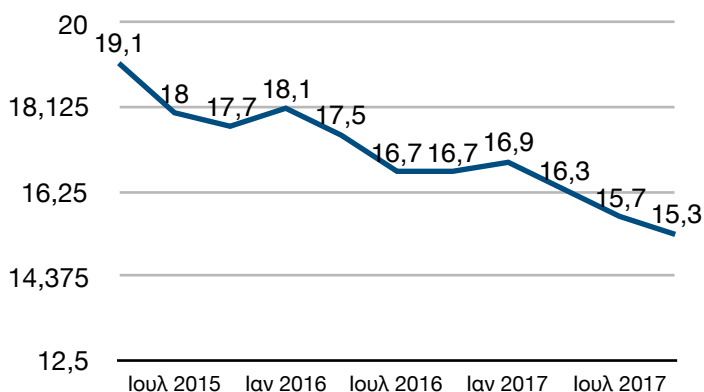
Το καθαρό αποτύπωμα της νέας αναδιανεμητικής και κοινωνικής πολιτικής

Είναι αυτονόητο πως η καλύτερη κοινωνική πολιτική είναι αυτή καθιστά την κοινωνία συμμετοχο στην ανάπτυξη, δηλαδή αυτή που αυξάνει τα εισοδήματα, την αγοραστική δύναμη και την καταναλωτική δαπάνη. Όχι

μόνο για το πλουσιότερο 10-20% της κοινωνικής πυραμίδας αλλά για το σύνολο ή τουλάχιστον την πλειονότητά της. Προϋπόθεση να συμβεί αυτό είναι να μην αντιμετωπίζεται η αύξηση της απασχόλησης και της αναδιανομής ως υποπροϊόν της ανάπτυξης (προσέγγιση από πάνω προς τα κάτω) αλλά να διενεργείται παράλληλα η τόνωσή της (προσέγγιση και από κάτω προς τα πάνω).

Αυτό επιχειρήθηκε ως τώρα από την παρούσα κυβέρνηση στο βαθμό που το επέτρεψαν οι μνημονιακές δεσμεύσεις της χώρας και γι' αυτό είχαμε τόση αύξηση της απασχόλησης και μείωση, ιδιαιτέρως, της μακροχρόνια ανεργίας (βλέπε Διάγραμμα 7) παρά την οριακή ύφεση το 2015-2016 και τη μέτρια ανάκαμψη το 2017. Για το 2018 προβλέπεται η ενδυνάμωση της κοινωνικής και αναδιανεμητικής πολιτικής με την δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας, τη διευκόλυνση εξυπηρέτησης των χρεών (βλέπε ρύθμιση 120 δόσεων ακόμη και για χρέη κάτω των 20.000 ευρώ) και σειρά μέτρων μεταρρύθμισης του κράτους κοινωνικής πρόνοιας που θα οδηγήσουν στην αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 0,5% κι ακολούθως 1,4% το 2019 και το 2020 και στην άμβλυνση των ανισοτήτων.

Δ7. Ποσοστό της Μακροχρόνια Ανεργίας

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Έτσι, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι χρηματοδοτικές ανάγκες του κράτους, να ανασυγκροτηθεί παραγωγικά η οικονομία και να τονωθεί η κοινωνική συνοχή στα πλαίσια

μίας συνολικής, μεσοπρόθεσμης λύσης για την οικονομία εξειδικεύτηκαν για το 2018 συμπληρωματικές δράσεις 0,3% του ΑΕΠ, ενώ δόθηκαν περαιτέρω εγγυήσεις για τη μεσοπρόθεσμη διατήρηση των υψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων μέσω ενός πακέτου που θα εφαρμοστεί μετά το τέλος του προγράμματος, αναδιρθρώνοντας την αναλογία πηγών χρηματοδότησης της γενικής κυβέρνησης κατά τρόπο πιο φιλικό προς την ανάπτυξη. Το πακέτο προωθεί εξοικονόμηση ύψους 2% του ΑΕΠ, που θα προέρχεται ισομερώς από τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης εισοδήματος για τα φυσικά πρόσωπα, με έναρξη εφαρμογής το 2020, και από τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, με μείωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης, που θα εφαρμοστεί από το 2019.

Ταυτόχρονα, όμως, το πακέτο προωθεί μία δέσμη εξισορροπητικών παρεμβάσεων ίσης αποτίμησης, με έναρξη εφαρμογής το 2019 και σκοπό τη μεταβολή του δημοσιονομικού μείγματος προς: (α) στοχευμένες φορολογικές ελαφρύνσεις (μείωση ΕΝΦΙΑ, εισφοράς αλληλεγγύης, φορολογικών συντελεστών εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων), (β) δημόσιες επενδύσεις (υποδομές), (γ) ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και (δ) κοινωνικές δαπάνες (στοχευμένες παροχές κοινωνικής πρόνοιας, όπως η θέσπιση επιδόματος κατοικίας, η αύξηση του επιδόματος τέκνων και η επέκταση προγραμμάτων παροχής σχολικών γευμάτων και προσχολικής εκπαίδευσης). Πλέον αυτών, προβλέπονται επιπρόσθετες παρεμβάσεις κοινωνικής προστασίας και φορολογικών ελαφρύνσεων που εκμεταλλεύονται το δημοσιονομικό χώρο που δημιουργούν η αυξημένη εισπραξιμότητα και η οικονομική μεγέθυνση.

Ήδη, με τη λήξη του προγράμματος τον προσεχή Αύγουστο και λόγω των περισσότερων βαθμών ελευθερίας που θα έχουμε, σχεδιάζεται η εντός του 2018 σταδιακή άρση των αδικιών, η ενίσχυση των κατώτερων στρωμάτων, αλλά πλέον και της μεσαίας τάξης (βλέπε ελεύθερους

επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενους), ενώ εξετάζεται η ένταξη της αύξησης του κατώτατου μισθού στο εθνικό αναπτυξιακό σχέδιο στο βαθμό που το επιτρέπουν οι δημοσιονομικοί περιορισμοί.

Αξίζει να σημειωθεί πως για το 2017, η δημοσιονομική υπερ-απόδοση έναντι του στόχου του προγράμματος για πρωτογενές πλεόνασμα 1,75% του ΑΕΠ επέτρεψε παρεμβάσεις κοινωνικής προστασίας συνολικού ύψους 1,4 δισ. ευρώ. Εξ αυτών, 720 εκατ. ευρώ κατευθύνθηκαν προς ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων νοικοκυριών, με τη μορφή εφάπαξ κοινωνικού μερίσματος - υπό συγκεκριμένα κριτήρια εισοδήματος, περιουσίας και οικογενειακής κατάστασης - το οποίο έχει σχεδιαστεί να καλύπτει το 1/3 του πληθυσμού (3,5 εκατ. άτομα ο συνολικός αριθμός των μελών των δικαιούχων νοικοκυριών), δηλαδή όσων βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας ή αντιμετωπίζουν συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού.

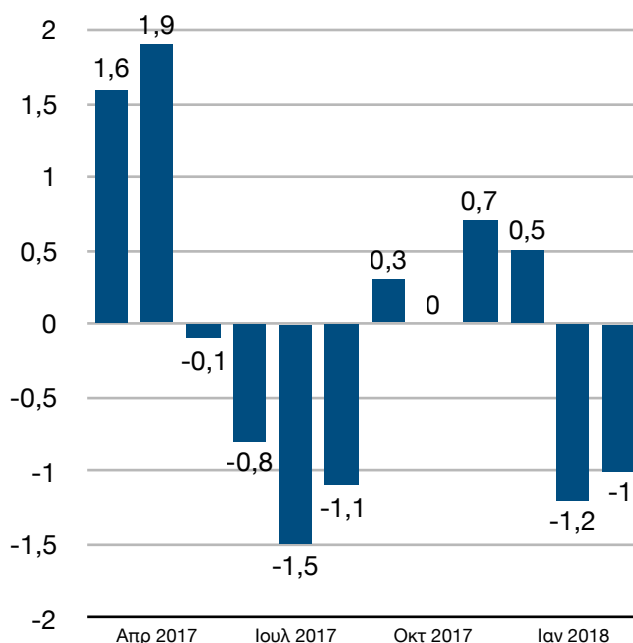
Η παρέμβαση αυτή συμπληρώνεται από νομοθετικές προβλέψεις αφενός για την κρατική κάλυψη του κόστους των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ωφέλειας στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία αναμένεται να ωφεληθεί το σύνολο των νοικοκυριών, και αφετέρου για την επιστροφή των εισφορών υγειονομικής περίθαλψης που παρακρατήθηκαν από τις συντάξεις μεταξύ 1.1.2012 και 30.6.2016.

Πέραν των ως άνω μορφών έκτακτης ανακατανομής πόρων, το νέο πρόγραμμα Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (ή Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος) έρχεται να ενισχύσει το δίκτυο κοινωνικής προστασίας. Το πρόγραμμα ξεκίνησε το 2016 σε 30 δήμους της χώρας, επεκτάθηκε σε όλη τη χώρα από τον Φεβρουάριο του 2017, και αναμένεται να ωφεληθεί 750.000 άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας και αποκλεισμού.

Ο μεγάλος αυτός αριθμός των ωφελούμενων από το πρόγραμμα υποδηλώνει βεβαίως το

υψηλό ποσοστό του συνολικού πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας. Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή, το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ήταν 21,2% το 2016 μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, έναντι 52,9% πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (κυρίως συντάξεις και κοινωνικά επιδόματα, συμπεριλαμβανομένου του ΕΚΑΣ που αντικαθίσταται σταδιακά από το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα). Αυτό σημαίνει ότι οι κοινωνικές μεταβιβάσεις συμβάλλουν στη μείωση του κινδύνου φτώχειας κατά 31,7 ποσοστιαίες μονάδες, από τις οποίες οι 27,7 μονάδες οφείλονται σε συντάξεις και οι 4,0 μονάδες σε κοινωνικά επιδόματα. Τέλος, ενισχυτικό σε όλα τα παραπάνω πρέπει να θεωρηθεί η μείωση τους τελευταίους μήνες στις τιμές των ειδών διατροφής (βλέπε Διάγραμμα 8).

Δ8. Ετήσιες Ποσοστιαίες (%) Μεταβολές Τιμών στα Είδη Διατροφής

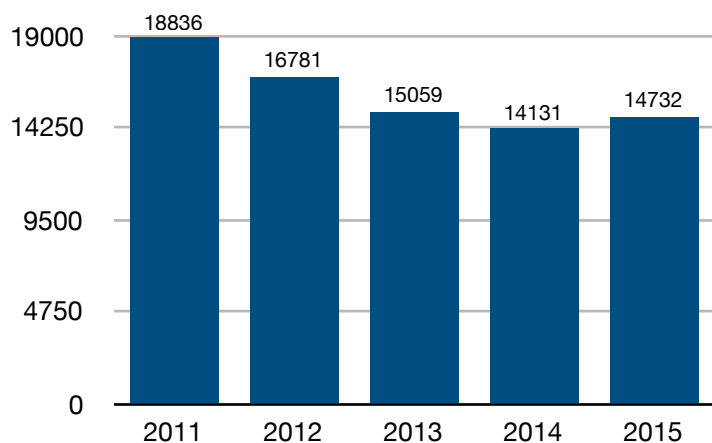

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πως ένα πρόγραμμα κατά της παιδικής φτώχειας μειώνει τις ανισότητες

Δεν θα επεκταθούμε εδώ στα πολυάριθμα συμπληρωματικά μέτρα μεταρρύθμισης, της κοινωνικής πρόνοιας (πέραν του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης), εκσυγχρονισμού και διαφάνειας του συστήματός της, αντιμετώπισης της φτώχειας, προστασίας του παιδικού πληθυσμού, ενεργοποίησης κι εξειδίκευσης πολιτικών απασχόλησης, καθώς και αποκατάστασης των δομών υγείας, αφού υπάρχει εκτενής αναφορά αυτών στην εισηγητική έκθεση του Κρατικού Προϋπολογισμού του 2018. Ως γνωστόν, την περίοδο 2011-2014 οι δαπάνες για την υγεία υποχώρησαν δραματικά (βλέπε Διάγραμμα 9). Θα περιοριστούμε, όμως, ενδεικτικά στην ανάλυση της Κομισιόν για τη μεταρρύθμιση του Προγράμματος για τα επιδόματα του παιδιού (βλέπε Compliance Report, Greece, 2/3/2018) η οποία στοχεύει στην αντιμετώπιση της αυξανόμενης παιδικής φτώχειας στην Ελλάδα.

Δ9. Δαπάνες για την Υγεία (εκατ. ευρώ)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Όπως τονίζει η έκθεση, παιδιά κάτω των 18 ετών, καθώς και η νεολαία μεταξύ 18 και 24 ετών έχουν επηρεαστεί δυσανάλογα από την οικονομική κρίση. Το μερίδιο των παιδιών που κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό στην Ελλάδα αυξήθηκε από 28,7% το 2008 σε 37,5% το 2016. Παρόμοια,

26,7% των παιδιών αντιμετωπίζουν σήμερα σοβαρή υλική στέρηση, σε σύγκριση με 10,4% το 2008. Όταν ο κίνδυνος φτώχειας μετράται με διατήρηση του κατωφλίου της φτώχειας στο επίπεδο του 2008, το ποσοστό των παιδιών που κινδυνεύουν από τη φτώχεια αυξάνεται από 23% σε 55,7% το 2016.

Η μεταρρύθμιση παγώνει τα υπάρχοντα επιδόματα για το «ένα παιδί» και τη «μεγάλη οικογένεια» σε ένα ενοποιημένο επίδομα για το παιδί, το οποίο βελτιώνεται με όρους επάρκειας, στόχευσης και ισότητας.

Ειδικότερα, το επίδομα χορηγείται σε οικογένειες μέχρι 15.000 ευρώ ισοδύναμου οικογενειακού εισοδήματος (το οποίο για ένα ζευγάρι με δύο παιδιά αντιστοιχεί σε 30.000 ευρώ από το ακαθάριστο εισόδημα που εισπράχθηκε από οποιαδήποτε πηγή). Το επίπεδο των μηνιαίων παροχών αυξάνεται σημαντικά σε σύγκριση με το προηγούμενο επίδομα για το μοναδικό παιδί (70 ευρώ ανά παιδί στην πρώτη βαθμίδα εισοδήματος, σε σύγκριση με 40 ευρώ προηγούμενα). Μια υψηλότερη παροχή ανά παιδί χορηγείται για το τρίτο και το επόμενο παιδί αντισταθμίζοντας την κατάργηση του επιδόματος για τη «μεγάλη οικογένεια» (απευθυνόταν αποκλειστικά σε οικογένειες με τρία ή περισσότερα παιδιά). Τα οφέλη μειώνονται στο 60% για εισοδήματα της δεύτερης βαθμίδας και σε 40% για εισοδήματα της τρίτης βαθμίδας. Αυτή η σταδιακή απόσυρση των παροχών όσο αυξάνει το εισόδημα συμβάλλει στη διατήρηση οικονομικών κινήτρων για εργασία.

Επιπλέον ποσά 260 εκατ. ευρώ διατίθενται για τις οικογενειακές παροχές το 2018, αντιπροσωπεύοντας αύξηση κατά 40%.

Η Ελλάδα είναι ένα από τα κράτη μέλη με τα χαμηλότερα επίπεδα των δαπανών κοινωνικής προστασίας (ως ποσοστό του ΑΕΠ) προς τις οικογένειες και τα παιδιά. Χάρη στο σχεδιασμό του νέου επιδόματος, οι περισσότεροι από αυτούς τους πρόσθετους

πόρους θα ωφελήσουν τα χαμηλότερα εισοδήματα.

Σύμφωνα με την ΕΕ, το νέο όφελος αναμένεται να μειώσει τόσο την παιδική φτώχεια όσο και την ανισότητα. Νοικοκυριά που βρίσκονται στα χαμηλότερα δεκατημόρια εισοδήματος απολαμβάνουν έτσι την υψηλότερη αναλογικά αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματός τους. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας για παιδιά κάτω των 18 ετών αναμένεται να μειωθεί κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ η συνολική εισοδηματική ανισότητα, όπως μετρείται από τον συντελεστή Gini, θα μειωθεί κατά 0,35 ποσοστιαίες μονάδες.

Οι πολιτικές απασχόλησης κι αναδιανομής ως βασικός πυλώνας της ανάπτυξης

Σε μια αδύναμη και με κοινωνική ανισότητα οικονομία όπως η ελληνική, δεν αρκεί να επιδιώκεται η επίτευξη ενός συγκεκριμένου επιπέδου ανάπτυξης και επενδύσεων, μόνο μέσω της δημοσιονομικής λιτότητας και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων (όπως επιβλήθηκε από το πρόγραμμα προσαρμογής). Η πολιτική αυτή, της από τα πάνω προς τα κάτω διάχυσης των αποτελεσμάτων, μπορεί να έχει συνέπειες τόσο στην απασχόληση, όσο και στην κατανομή του εισοδήματος και την κοινωνική συνοχή.

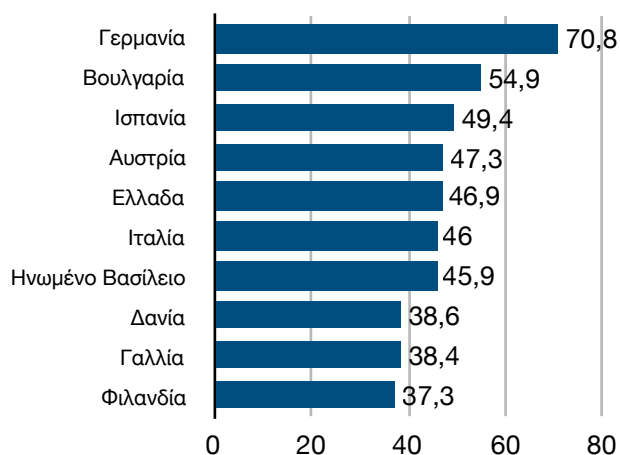
Οι κοινωνικές ανισότητες που υπάρχουν είναι πολλές και πρέπει να αντιμετωπιστούν, όπως στην κάλυψη της κοινωνικής προστασίας και κυρίως στην αντιμετώπιση της ανεργίας. Χρειάζεται η δημοσιονομική σταθεροποίηση να ενισχυθεί μέσα από αναπτυξιακές πολιτικές και πολιτικές ενεργητικής απασχόλησης που να στοχεύουν άμεσα τους ανέργους.

Η ύψιστη προτεραιότητα είναι να επανέλθει η Ελλάδα σε τροχιά ανάπτυξης και να αυξηθούν οι θέσεις εργασίας, χωρίς να δημιουργηθεί νέο χρέος. Από την

έναρξη της οικονομικής κρίσης η χώρα πλήττεται από χαμηλά επίπεδα επενδύσεων και υψηλά ποσοστά ανεργίας. Επιπλέον, αμφισβητείται το κατά πόσον η καινοτομία, οι τεχνολογικές μεταβολές και τα οφέλη και οι επιβαρύνσεις που συνοδεύουν το άνοιγμα των αγορών και των κοινωνιών κατανέμονται ομοιόμορφα στην κοινωνία.

Η ενίσχυση της απασχόλησης μπορεί να επιτευχθεί μέσω του νέου αναπτυξιακού σχεδίου για τη χώρα, αλλά και με την απευθείας χρηματοδότηση των ευκαιριών απασχόλησης για όλους όσοι είναι έτοιμοι και πρόθυμοι να εργαστούν, προσφέροντας θέσεις εργασίας μέσω προγραμμάτων στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, και στο μη κερδοσκοπικό ή κοινωνικό επιχειρηματικό τομέα. Ιδιαίτερης αναφοράς χρήζει το γεγονός ότι Έλληνες άνεργοι απειλούνται λιγότερο από την φτώχεια σε σύγκριση με χώρες όπως, π.χ, Γερμανία, δηλαδή υπάρχει ένα άξιο αναφοράς πλαίσιο στήριξης (βλέπε Διάγραμμα 10).

Δ10. Χώρες όπου οι Άνεργοι Απειλούνται Περισσότερο από την Φτώχεια (κίνδυνος φτώχειας ανέργων 15-64 ετών)

Πηγή: Eurostat

Συνεπώς η αντίστροφη δημοσιονομική πολιτική προσέγγιση από τα κάτω προς τα πάνω μπορεί να τείνει προς την πλήρη απασχόληση κατά τη διάρκεια περιόδων οικονομικής επέκτασης και να βελτιώσει τα εισοδήματα για τους χαμηλόμισθους

εργαζομένους, ταχύτερα απ' ό,τι τα εισοδήματα για τους υψηλά αμειβόμενους εργαζόμενους.

Για τη βελτίωση του μηχανισμού της κατανομής του εισοδήματος είναι απαραίτητη η αντίστοιχη διόρθωση της παραγωγικής διαδικασίας και του μηχανισμού δημιουργίας εισοδήματος για τη συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων. Αυτό σημαίνει πως στόχος είναι η πλήρης απασχόληση, με σταθερούς και αξιοπρεπείς μισθούς και τα εισοδήματα να αυξάνονται ανάλογα με την παραγωγικότητα. Επιπλέον είναι απαραίτητες οι αλλαγές στο κοινωνικό δίκτυ ασφαλείας ώστε να δοθούν ευκαιρίες απασχόλησης σε όλους τους πολίτες. Στο πλαίσιο αυτό για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της δίκαιης ανάπτυξης και των ίσων ευκαιριών απασχόλησης καταρτίζεται το αναπτυξιακό σχέδιο της χώρας.

